

ไขปริศนาเงินเพื่อต่ำด้วยราคาสินค้าออนไลน์และออฟไลน์

นางสาวพิมพ์ โมนิโพโมกษ์
นางสาววรรดา ลิ่มเจริญรัตน์
นายอัครพัทธ์ เจริญพานิช
นายชนกานต์ ฤทธิอินทร์
สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์

ทราบกันหรือไม่ว่า ปัญหาเงินเพื่อต่ำกำลังเป็นปัญหาสำคัญของโลกและประเทศไทย

นางเจเน็ต เยลเลน อดีตผู้ว่าการธนาคารกลางของสหรัฐฯ ได้กล่าวไว้เมื่อปีที่แล้วว่า “สิ่งที่น่าแปลกใจที่สุดสำหรับเศรษฐกิจสหรัฐฯ คือ อัตราเงินเพื่อ” นั่นเป็นเพราะพลวัตเงินเพื่อของสหรัฐฯ และหลายประเทศทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทยกำลังเปลี่ยนไป ในช่วงที่ผ่านมา เงินเพื่อของประเทศไทยอยู่ในระดับที่ต่ำต่อเนื่อง ค่าเฉลี่ยตั้งแต่ปี 2010 อยู่เพียง 0.6 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งต่ำกว่าในช่วงทศวรรษก่อนหน้าถึง 2 เปอร์เซ็นต์ นอกจากนี้ ถึงแม้ว่าในช่วงที่ผ่านมา เศรษฐกิจโลกจะเริ่มฟื้นตัวอย่างแข็งแกร่งแล้ว เงินเพื่อก็ยังคงต่ำต่อเนื่อง จึงกลายเป็นปริศนาว่า เพราะเหตุใดอัตราเงินเพื่อจึงไม่สูงตามการขยายตัวด้านเศรษฐกิจของประเทศ

อัตราเงินเพื่อต่ำ เป็นปรากฏการณ์ที่ทำลายต่อการดำเนินนโยบายการเงิน เพราะการที่เงินเพื่อต่ำอย่างต่อเนื่อง อาจเพิ่มความเสี่ยงต่อการเกิดสภาวะเงินฝืด หรือสภาวะเศรษฐกิจซบเซาอย่างประเทศญี่ปุ่นได้เผชิญมาเป็นเวลานานนับตั้งแต่ช่วงปี 1990 นอกจากนี้ การที่ดูเหมือนว่าเงินเพื่อจะไม่ตอบสนองกับสภาพเศรษฐกิจที่กำลังขยายตัวในช่วงนี้ ทำให้ผู้ดำเนินนโยบายต้องคิดหนักว่าจะยังสามารถใช้เครื่องมืออัตราดอกเบี้ยนโยบายกระตุ้นหรือชะลอการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจได้เหมือนในอดีตหรือไม่

ภาวะเงินเพื่อต่ำทั่วโลก เป็นผลของการเปลี่ยนแปลงเชิงโครงสร้างของระบบเศรษฐกิจในหลากหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาด้านเทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการผลิต การค้นพบแหล่งพลังงานใหม่จากหินน้ำมัน (shale oil) หรือการแข่งขันที่เพิ่มสูงขึ้นจากการที่ตลาดโลกมีความเชื่อมโยงกันผ่านการเปิดเสรีทางการค้า งานวิจัยที่ผ่านมา มักวิเคราะห์ผลกระทบของปัจจัยเชิงโครงสร้างเหล่านี้ต่อเงินเพื่อโดยการประมาณค่าแรงกดดันด้านราคาแท้จริง (underlying price pressure) จากการตัดหมวดสินค้าที่มีความผันผวนระยะสั้นสูงออกจากอัตราเงินเพื่อทั่วไป เช่น ราคาอาหารสด และพลังงาน แต่การวัดแรงกดดันด้านราคาแท้จริงด้วยวิธีนี้อาจไม่แม่นยำเสมอไป โดยเฉพาะถ้าสาเหตุหลักที่ทำให้เงินเพื่อต่ำในช่วงที่ผ่านมาคือการลดลงอย่างต่อเนื่องของราคาน้ำมันโลก

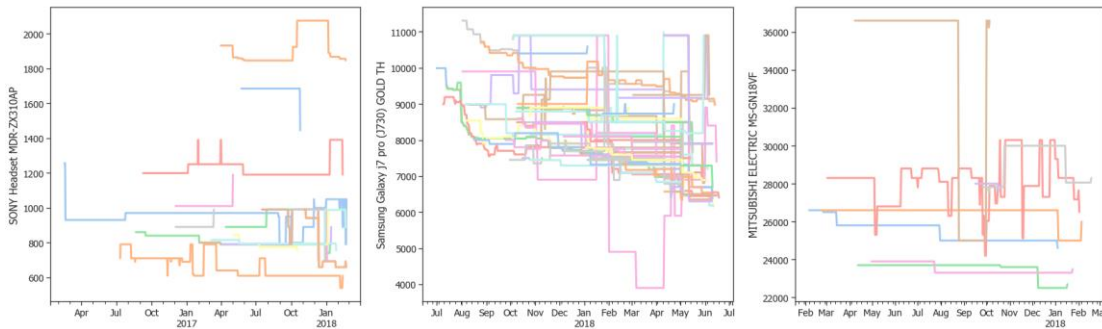
คณะผู้วิจัยขอเสนอวิธีใหม่เพื่อวิเคราะห์แรงกดดันที่แท้จริงของประเทศไทย โดยการนำราคาสินค้าและบริการรายย่อยหลายร้อยรายการที่กระทรวงพาณิชย์เก็บรวบรวมจากร้านค้าขายปลีกทั่วประเทศ (คณะผู้วิจัยเรียกข้อมูลในส่วนนี้ว่าข้อมูลออฟไลน์) มาแยกส่วนความเคลื่อนไหวของราคาด้วยวิธีทางเศรษฐมิติ เพื่อ “สกัด” เอาส่วนที่เป็นตัวสะท้อนแรงกดดันด้านราคาแท้จริงของประเทศ ซึ่งการใช้ข้อมูลราคาสินค้ารายย่อยจำนวนมากเพื่อศึกษาปัจจัยขับเคลื่อนเงินเพื่อ ย่อมนำไปสู่ความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาเงินเพื่อต่ำได้ในมิติที่ลึกและครอบคลุมยิ่งขึ้น

แล้วเงินเพื่อไทยในอนาคตจะยังต่ำต่อไปหรือไม่? สาเหตุหนึ่งที่น่าจะส่งผลให้เงินเพื่อไทยต่ำต่อไปในโลกอนาคตอันใกล้ คือการที่พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (e-commerce) กำลังมีบทบาทมากขึ้นอย่างรวดเร็ว การพัฒนาการค้าผ่าน electronic platform อาจพลิกโฉมรูปแบบของตลาดการค้าขายปลีกและส่งผลกระทบต่อพลวัตเงินเพื่อ

อย่างมีนัยยะสำคัญ เพราะการที่ผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบราคาสินค้าเพื่อค้นหาราคาที่ต่ำที่สุดได้ง่ายเพียงปลายนิ้วคลิก ทำให้ผู้ซื้อที่มีอำนาจมากขึ้น และทำให้ร้านค้าต้องปรับราคาให้ลงมาใกล้เคียงกันแม้จะลดส่วนกำไรของตนเองไปก็ตาม นอกจากนี้ การที่ผู้ขายสามารถประกาศขายสินค้าของตนแบบแทบไม่มีต้นทุน ก็นำไปสู่ข้อสันนิษฐานว่า การปรับเปลี่ยนราคาสินค้าจะถี่ขึ้น และมีขนาดการปรับเปลี่ยนราคาที่เล็กลง

คณะผู้วิจัยได้นำข้อมูลราคาสินค้านับล้านรายการจาก Priceza ซึ่งเป็นเว็บไซต์เปรียบเทียบราคาเจ้าใหญ่ของประเทศไทย (คณะผู้วิจัยเรียกข้อมูลในส่วนนี้ว่าข้อมูลออนไลน์) เพื่อตอบคำถามว่า พฤติกรรมการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าในโลกออนไลน์ไทยขณะนี้เป็นอย่างไ และจะมีนัยยะอย่างไรต่อเงินเฟ้อในโลกอนาคต จากรูปที่แสดงตัวอย่างของข้อมูล จะเห็นได้ว่าข้อมูลออนไลน์มีลักษณะพิเศษมาก นอกจากจะมีความละเอียดสูงเพราะมีการบันทึกการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าเป็นรายวินาทีแล้ว ยังมีข้อมูลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของราคาสินค้าชนิดเดียวกันที่แตกต่างกันมากระหว่างร้านค้าหลายๆ ร้านอีกด้วย ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงสามารถนำข้อมูลออนไลน์มาวิเคราะห์รูปแบบของการเปลี่ยนแปลงราคาสินค้าในแง่มุมใหม่ๆ ที่ไม่สามารถใช้ข้อมูลออฟไลน์มาวิเคราะห์ได้

รูปภาพแสดงตัวอย่างข้อมูลออนไลน์

ที่มา: Priceza

ปัจจัยใดส่งผลให้เงินเฟ้อไทยต่ำ? และทิศทางเงินเฟ้อในอนาคตจะเปลี่ยนไปหรือไม่? คณะผู้วิจัยขอเชิญชวนเข้ารับฟังการนำเสนอผลงานวิจัยฉบับเต็มเรื่อง “Decoding the Low Inflation Conundrum with Online and Offline Price Data” ได้ในงานสัมมนาวิชาการธนาคารแห่งประเทศไทย ประจำปี 2561 ในหัวข้อ “สู่ยุคใหม่ ของระบบการเงินและธนาคารกลาง” วันที่ 24-25 กันยายน 2561 ณ โรงแรม Centara Grand at Central World (รายละเอียดที่ www.bot.or.th/BOTSymposium2018)

ข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความนี้เป็นความเห็นส่วนตัวของคณะผู้วิจัย จึงไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับนโยบายของสถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์หรือธนาคารแห่งประเทศไทย